

JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN

DIGITALA OCH TEKNIKBASERADE DIMENSIONER AV VÅLD

– kartläggning av åtgärder och kunskapsbehov

DIGITALA DIMENSIONER AV VÅLD – EN VÄXANDE UTMANING

Den digitala och teknikbaserade dimensionen av våld omfattar många olika former av våld och hot. Gemensamt är att våldet sker via internet eller underlättas av digitala verktyg och funktioner som finns på internet. Förutom effekterna av att ha utsatts för våld kan de digitala dimensionerna av våld göra att de som utsätts begränsar sig från att använda sociala medier eller att uttala sig offentligt vilket också är ett demokratiproblem.

Om uppdraget

I dag finns ingen samlad bild av kunskapsläget i Sverige kring de behov och åtgärder som behövs för att förebygga och motverka digitala och teknikbaserade dimensioner av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. För att öka kunskapen om de digitala dimensionerna av våld har bland annat Jämställdhetsmyndigheten fått i uppdrag¹ att:

- Kartlägga kunskapsläget om de digitala dimensionerna av våld
- Kartlägga vilka åtgärder inom offentlig sektor, näringsliv eller civilsamhället som pågår eller nyligen har avslutats inom detta område
- Föreslå åtgärder för ökad kompetens samt, vid behov, åtgärder för att minska utsattheten för de digitala dimensionerna av våld

¹ ALLM 2024/221

I uppdraget till myndigheten är länsstyrelserna framskrivna. De ska bidra med att samla in kunskap om vilka åtgärder som genomförs på lokal och regional nivå inom offentlig sektor, näringsliv och civilsamhälle.

Definitioner

Europarådets expertgrupp Grevio, inom området mäns våld mot kvinnor, har tagit fram rekommendationer om vad som kan ingå i begreppet digitala dimensioner av våld.² Jämställdhetsmyndigheten har även beaktat Europaparlamentet och rådets direktiv om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer.³ Där ingår fyra artiklar kopplat till digitala dimensioner av våld. I myndighetens uppdrag ingår också att kartlägga kontaktförsök med barn under 18 år i sexuellt syfte via internet, kartlägga kunskapsläget om digitala dimensioner av brottslighet i pornografiska syften samt digitala dimensioner av prostitution och människohandel. Utifrån dessa ramverk har vi beskrivit fem områden där vi kategoriserar de digitala och teknikbaserade dimensionerna av våld.

1. Att producera, anskaffa eller sprida sexuellt, pornografiskt eller manipulerat material utan samtycke

Det kan innebära att skapa, anskaffa, livesända, sprida eller hota med att sprida sexuellt material (bilder/videos) utan samtycke. Det inkluderar även att framställa eller manipulera sexuellt material av personer genom till exempel AI ("deepfakes") samt digital brottslighet i pornografiska syften.

2. Nätstalkning och övervakning

Det inkluderar exempelvis övervakning och spårning med hjälp av informations- och kommunikationsteknik (IKT) via GPS, appar, uppkopplad teknisk utrustning, stalkning på sociala medier eller kommunikationsplattformar, identitetsstöld samt kontroll av en persons e-post, mobila enheter eller lösenord.

3. Nättrakasserier

Innefattar exempelvis sexistisk hatretorik, påtvingade sexuella konversationer, hot, kränkningar, förolämpningar, ryktesspridning eller förtal via IKT. Det kan vara att skicka oönskade sexuella bilder eller filmer via IKT ("nätblottning") eller att hänga ut personuppgifter för att orsaka skada ("doxing").

4. Offentlig uppmaning till könsbaserat våld eller hat på nätet

Det kan innebära att via IKT uppmäna till våld, hot eller hat mot en medlem av en grupp (exempelvis kvinnliga politiker, journalister eller aktivister). Det kan vara sexistisk hatpropaganda eller trakasserier som görs upprepade gånger av ett stort antal personer eller genom anonyma konton.

5. Prostitution, människohandel och sexuell exploatering av barn

Innefattar exempelvis digital rekrytering, annonsering (exempelvis eskort- eller sugardejtingsidor) och exploatering i prostitution eller människohandel för sexuella ändamål. Kontaktförsök med barn under 18 år i sexuellt syfte via internet.

² Grevio Rekommendation No. 1 om the digital dimensions of violence against women (2021).

³ Europaparlamentet och rådets direktiv om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer (2024)

LÄNSSTYRELSESNAS KÄNNEDOM OM ÅTGÄRDER PÅ LOKAL OCH REGIONAL NIVÅ

Kunskapsinhämtning

Jämställdhetsmyndigheten skickade hösten 2024 ut en enkät till kontaktpersoner för arbetet med att motverka mäns våld mot kvinnor vid samtliga 21 länsstyrelser. Enkäten genomfördes mellan den 22 november 2024 och den 17 januari 2025 och innehöll åtta frågor. Frågorna rörde länsstyrelsernas eget arbete relaterat till de digitala dimensionerna av våld och behov från kommuner och andra aktörer i länet. Enkäten innehöll också frågor om åtgärder genomförda av offentliga aktörer, näringsliv, civilsamhälle eller åtgärder genomförda i samverkan på lokal och regional nivå. Alla 21 länsstyrelser har besvarat enkäten.

Länsstyrelserna har redovisat de åtgärder de känner till som genomförts under de senaste tre åren. Om länsstyrelserna saknade information om arbetet längre tillbaka i tiden, kunde de i stället svara utifrån den period de hade kännedom om. I enkäten definierades en åtgärd som en målinriktad handling eller insats med syfte att förbättra eller förebygga något. Relevanta åtgärder kan exempelvis vara projekt, metodutveckling, utbildningsinsatser, samverkansstrukturer, kampanjer och digitalt uppsökande arbete.

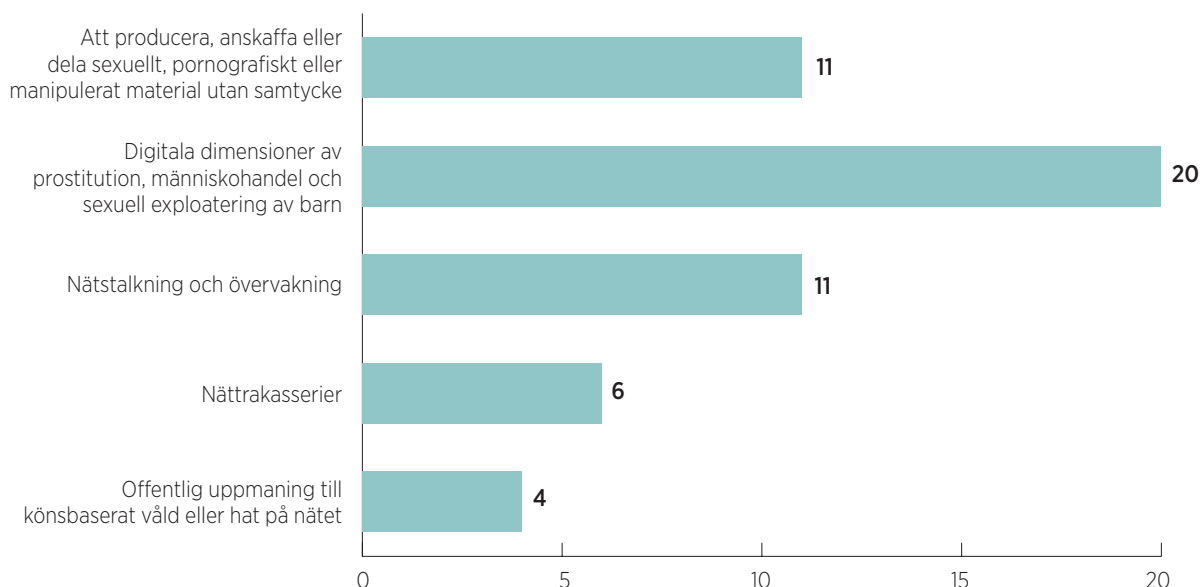
Syftet med enkäten var att skapa en bättre överblick av åtgärder på lokal och regional nivå. Utöver de åtgärder som tas upp i enkätsvaren kan det finnas ytterligare insatser och aktiviteter som pågår eller nyligen har avslutats i länen, men som länsstyrelserna inte har kännedom om.

Länsstyrelsernas eget arbete med digitala dimensioner av våld

Flest utbildningsinsatser om sexuell exploatering

Alla utom en länsstyrelse har genomfört utbildningar, föreläsningar och konferenser om digitala och teknikbaserade dimensioner av våld.

Figur 1. Antal av Länsstyrelserna som genomfört utbildningsinsatser, uppdelat på område.

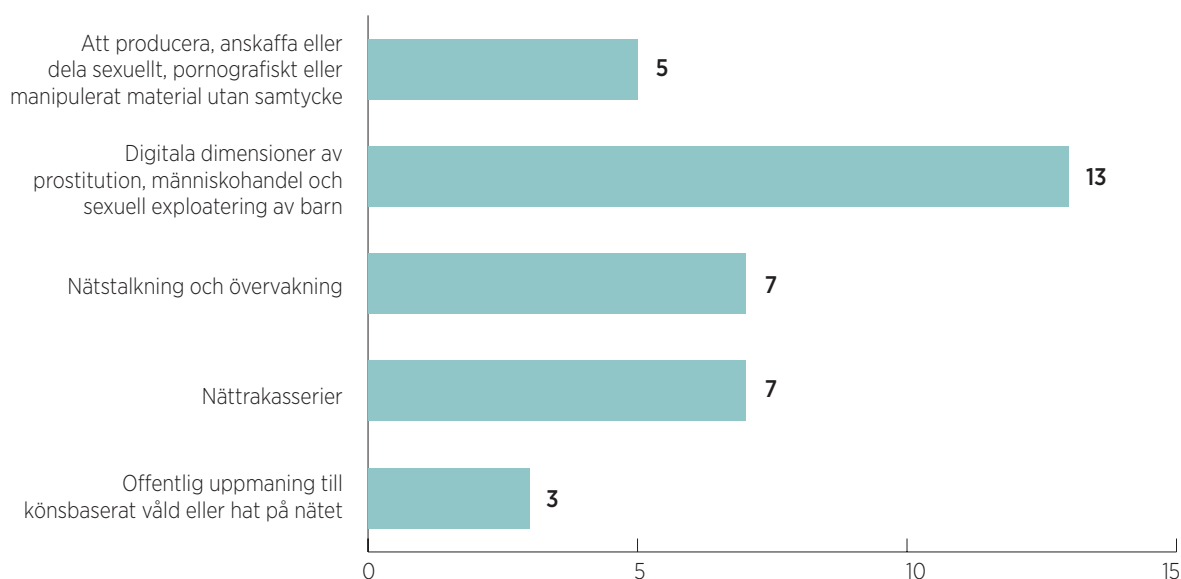

Störst fokus har legat på digitala dimensioner av prostitution, människohandel och sexuell exploatering av barn. Mer än hälften (11/21) av länen har även utbildat kring produktion och spridning av sexuellt material utan samtycke, respektive nätstalkning. Nästan en tredjedel har genomfört utbildningsinsatser om nättrakasserier. Endast fyra av Länsstyrelserna har genomfört utbildningar som rört offentlig uppmaning till könsbaserat våld eller hat på nätet.

Två tredjedelar har genomfört informations- och spridningsinsatser

Två tredjedelar av Länsstyrelserna (14) har genomfört informations- eller spridningsinsatser. Det kan röra sig om kampanjer, utskick eller informationsmaterial till allmänheten. I sju län har inga informations- och spridningsinsatser genomförts.

Figur 2. Genomförda informations- och spridningsinsatser, uppdelat på område. En och samma länsstyrelse kan ha genomfört informations- och spridningsinsatser inom flera områden.

Fördelningen följer ett liknande mönster som för utbildningsinsatserna. Flest informations- och spridningsinsatser har gjorts kopplat till de digitala dimensionerna av prostitution, människohandel och sexuell exploatering, följt av nätstalkning. Lägst antal insatser har genomförts kopplat till offentlig uppmaning till könsbaserat våld.

Lokala och regionala behov på området

Behov av kunskap hos offentliga aktörer och civilsamhälle

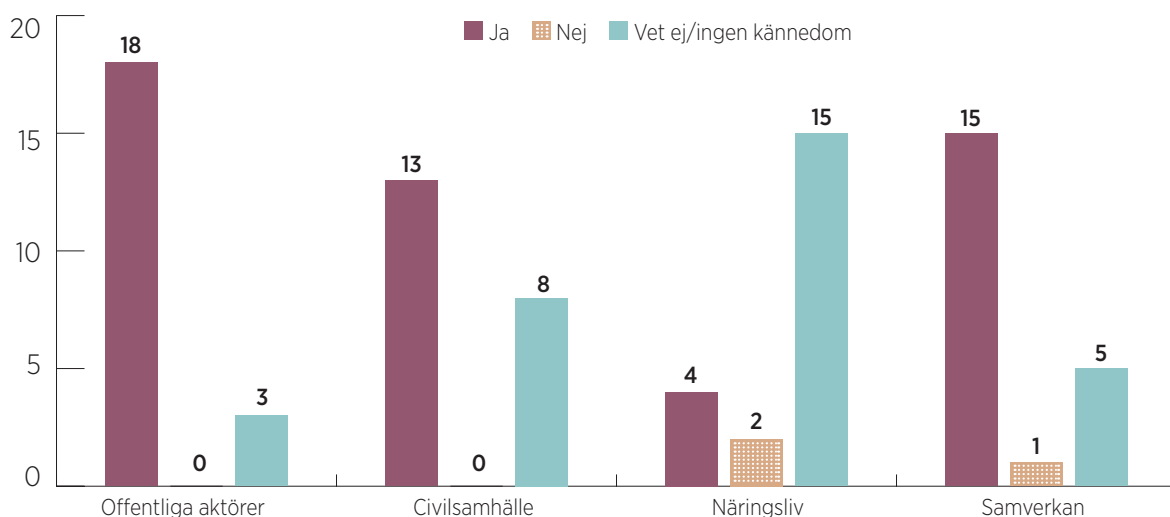
Det finns ett behov av kunskap om digitala och teknikbaserade dimensioner av våld. 71 procent av länsstyrelserna (15) uppger att aktörer i länet har efterfrågat kunskap. Fem har svarat nej och en länsstyrelse har svarat att de inte har kännedom. Det är framför allt offentliga aktörer som efterfrågar kunskap, följt av civilsamhället.

Behovet av metodstöd är lägre. En tredjedel (7) av länsstyrelserna uppger att aktörer i länet efterfrågat metodstöd. Efterfrågan kommer från aktörer inom civilsamhället, följt av offentliga aktörer. Aktörer inom näringslivet har varken efterfrågat kunskap eller metodstöd gällande digitala och teknikbaserade dimensioner av våld från Länsstyrelsen i något län.

Genomförda åtgärder inom offentlig sektor, näringsliv eller civilsamhälle

I enkäten ställdes frågor om vilka åtgärder inom offentlig sektor, näringsliv eller civilsamhälle som pågår eller som nyligen avslutats i länen. Det handlar exempelvis om informationsinsatser, digitalt uppsökande arbete, stödinsatser, tekniska lösningar eller införandet av nya rutiner och policydokument. Korta och avgränsade insatser som exempelvis enstaka föreläsningar har inte inkluderats. Nedan redovisas de åtgärder som länsstyrelserna har kännedom om i länen.

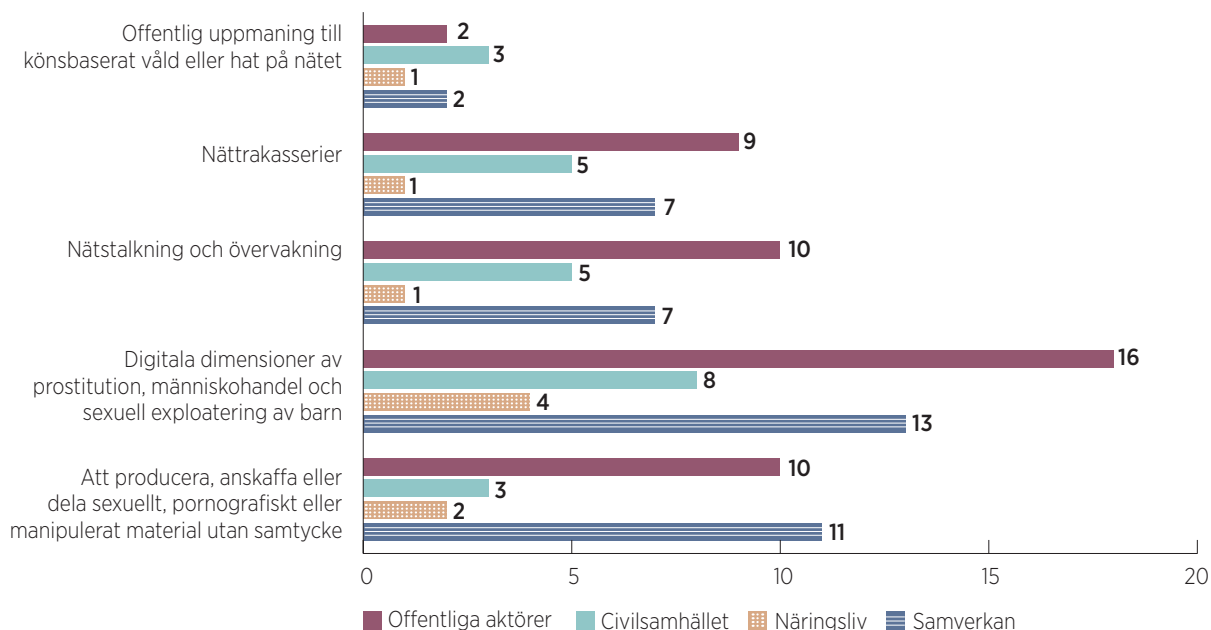
Figur 3. Antal av länen där andra aktörer genomfört åtgärder. Uppdelat på typ av aktör.

Många åtgärder på regional eller lokal nivå sker i samverkan

Det var vanligast att offentliga aktörer hade genomfört åtgärder själva, följt av åtgärder genomförda i samverkan mellan olika aktörer. Majoriteten av länsstyrelserna (18) uppgav att offentliga aktörer genomfört åtgärder i länen och 13 länsstyrelser uppgav att civilsamhället hade genomfört åtgärder. Endast fyra länsstyrelser uppgav att de hade kännedom om åtgärder genomförda av aktörer inom näringslivet.

Figur 4. Antal av länen där andra aktörer genomfört åtgärder. Uppdelat på typ av aktör och område. (samma åtgärd kan beröra flera områden)

För samtliga aktörer är det främst åtgärder kopplade till digitala dimensioner av prostitution, människohandel och sexuell exploatering av barn som har genomförts. Lägst antal åtgärder har genomförts kopplat till offentlig uppmaning till könsbaserat våld eller hat på nätet. En länsstyrelse har angett att det även har skett insatser för att motverka andra brott som sker över nätet.

Exempel på åtgärder som genomförts

Här ges en översikt av de insatser som beskrivs i fritextsvaren i enkäten. Vissa exempel på insatser eller metoder har lyfts fram, antingen för att de nämnts av flera respondenter eller för att de bedöms av Jämställdhetsmyndigheten att vara särskilt intressanta.

Fokus på barn och ungas utsatthet för sexuellt våld på nätet

En majoritet av de exempel på åtgärder som beskrivs har fokus på barn och ungas utsatthet på nätet. I de informations- och utbildningsinsatser som beskrivs tas ämnen som utsatthet på nätet, grooming, spridning av bilder, expose-konton och sexuell exploatering upp. Utbildningsinsatserna är riktade både mot personal som möter barn och unga samt till barn och unga själva.

De insatser som fokuserar på vuxna som är utsatta för digitalt våld är framför allt inriktade på prostitution och människohandel. Några exempel på insatser som berör digitalt våld generellt, stalkning, nattrakasserier och digital övervakning nämns också. Många av de beskrivna insatserna, oavsett om de fokuserar på barn eller vuxna, har genomförts i samverkan mellan två och flera aktörer som länsstyrelsen, kommun, civilsamhällesorganisationer, regionen, universitet eller näringslivet.

Insatser riktade mot elever, skolpersonal och föräldrar

Insatser riktade direkt till barn och unga utförs generellt i skolmiljö. Här nämns bland annat Safe Selfie Academy, som erbjuder utbildningar om sexualbrott på nätet för elever, personal och föräldrar, och utbildningsmaterialet Är det delbart? som tagits fram av polisen.

Fakta: Är det delbart?

Ett utbildningsmaterial från polisen med syfte att öka kunskapen om och förebygga sexualbrott mot barn på nätet. Materialet är gratis och riktar sig mot skolpersonal och elever i årskurs 4-9 samt gymnasiet.

[Är det delbart? Om att ta, ha och dela nakenbilder](#)

Flera länsstyrelser nämner föreläsningar och informationskampanjer i skolor som genomförts av polis, kvinno- och/eller tjejjourer, fältgrupper och andra aktörer. I dessa insatser har bland annat sexuell exploatering, delning av bilder, digitalt våld och prostitution och människohandel tagits upp. I ett län har en utbildningssatsning om sexuell exploatering riktad mot skolpersonal, socialtjänst, elever, föräldrar och politiker genomförts. I ett annat län har en bank haft ett samarbete med skolor och försett dem med utbildningsmaterial om utsatthet på nätet. Ytterligare ett län har genomfört en lokal insats i skolorna där lektioner om nätet, kränkningar och samtycke ingår.

Flera länsstyrelser lyfter även metoden SEXIT. Syftet med SEXIT är att identifiera ungdomar som är sexuellt risktagande och/eller utsatta för våld så att de kan erbjudas vård och stöd. SEXIT kan användas som en del av hälsosamtal på högstadiet och gymnasiet.

Insatser riktade mot yrkesverksamma

Informations- och utbildningsinsatser som riktats mot yrkesverksamma har i de flesta fall handlat om sexuella övergrepp och sexuell exploatering av barn, spridning av bilder och utsatthet på nätet. Prostitution och människohandel, hot på nätet, stalkning och våld i ungas parrelationer är ytterligare exempel på ämnen som tagits upp. I flera län har utbildningar genomförts av eller i samarbete med regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel. I ett län drivs ett projekt om hot och hat på nätet mot förtroendevalda. Ett län har genomfört kartläggningar för att beskriva förekomsten av sexuell exploatering och prostitution.

En länsstyrelse har samlat in svar från polisen och fått många exempel på kunskapshöjande och verksamhetsutvecklande insatser. Dessa har genomförts av den grupp inom polisen som arbetar med internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn. I ett annat län beskrivs insatser från kriminalvården kring sexuellt våld och prostitution och människohandel riktat emot klienter samt utbildningsinsatser om våld och sexuella övergrepp riktade mot personal.

Samverkan mellan verksamheter

Många av de beskrivna insatserna har skett i samverkan mellan flera aktörer. Vanligast är att länsstyrelsen, kommuner och regioner samverkat. Samverkan har även skett med civilsamhällesorganisationer, främst kvinnojourer. Det är mindre vanligt att samverkan skett mellan offentliga aktörer och näringsliv, men några exempel på detta tas upp i fritextsvaren.

I ett län har en utbildning om digital övervakning och trakasserier genomförts tillsammans med ett säkerhetsföretag. Även uppsökande verksamhet på nätet, som genomförts i samverkan mellan kommun och en civilsamhällesaktör har förekommit. Ett län beskriver också samverkan mellan en rad olika aktörer för att förebygga prostitution och människohandel inför ett större evenemang.

Behov av kunskap

Flera av länsstyrelserna beskriver ett stort behov av ökad kunskap och kompetens om digitalt våld. Exempel på behov som lyfts är kunskap om ny teknik, nya plattformar (exempelvis OnlyFans) och nya fenomen (exempelvis sugardating). Behovet lyfts bland annat av aktörer i civilsamhället, såsom skyddade boenden, och kommunala verksamheter som skolor och socialtjänsten. Det finns även behov av material och metoder för att arbeta förebyggande mot våld som sker i den digitala miljön.

Slutsatser

Sammanfattningsvis visar enkätunderlaget på att arbetet som pågår eller som nyligen avslutats på regional och lokal nivå är varierat. Underlaget pekar också på att det finns betydande kunskapsluckor inom de fem områden som Jämställdhetsmyndigheten kategoriserat som digitala och teknikbaserade dimensionerna av våld. Det som synliggörs i underlaget är det som länsstyrelserna har kännedom om. Det kan finnas fler åtgärder och aktiviteter som pågår eller som nyligen avslutats på regional eller lokal nivå. Utbildningsinsatser är den åtgärd som lyfts fram i majoritet särskilt kopplat till sexuell exploatering av barn, prostitution och människohandel. Utbildningsinsatser inom detta området har genomförts i alla län.

De aktörer som länsstyrelserna främst har kännedom om och som genomför åtgärder i länen är offentliga aktörer och civilsamhället. Näringslivet är däremot en utforskad aktör som skulle kunna bidra i arbetet med exempelvis tekniska lösningar, säkerhet och innovationer för att motverka digitalt våld. Ett flertal åtgärder som lyfts fram som exempel är samverkan mellan länsstyrelser, kommuner och civilsamhället. Samverkan möjliggör ett breddat perspektiv i arbetet men det finns behov av ett mer systematiserat och strukturerat arbetet kopplat till alla aktörer.

Jämställdhetsmyndigheten kommer komplettera bilden som framkommer i detta underlag med resultatet från myndighetens kommunenkät om mäns våld mot kvinnor. Myndigheten kommer även att samla in kunskap om åtgärder som genomförs av näringslivet.

REFERENSLISTA:

ALLM 2024/221 Regeringsuppdrag till Jämställdhetsmyndigheten att kartlägga kunskapsläget om de digitala dimensionerna av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.

2022/0066 (COD)Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer. (2024)

Jämställdhetsmyndigheten Göteborg, april 2024. Dnr: ALLM 2024/221

Har du frågor om denna publikation, kontakta: info@jamstalldhetsmyndigheten.se. Telefon: 031-392 90 00

Jämställdhetsmyndigheten | Vikingsgatan 3, 411 04 Göteborg
031-392 90 00 | info@jamstalldhetsmyndigheten.se | jamstalldhetsmyndigheten.se